

Norstedts Förlag
Att: Susanne Nyström
Box 2052
103 12 STOCKHOLM

Aftonbladet

Datum/nr: 2004-03-14
Sektion: Huvud
Edition: Stockholmsupplaga

Upplaga: 435.900 (TS/RS)
Utgivningsort: Stockholm
Län: Stockholms Län (AB)
Frekvens: 7/Per vecka
Politisk färg: (oberoende s)
Telefon: 08-7252000

Observer Sverige AB

Kundsupport: 0200-125 000
+46 8 507 411 30
info@observer.se
Ansvarig säljare: Marina Thelin
Telefon: 08-507 411 19
Fax: 08-507 410 01
marina.thelin@observer.se
Kundnr: 100165

24312 0021 20040314

”Vi kan alla bli mördare”

Slavenka Drakulic har nått världsröyk för sin förmåga att skildra komplicerade politiska skeenden ur ett vardagligt perspektiv.

Nu har hon skrivit en bok om krigsförbrytarna på Balkan, ”Inte en fluga förnär”.

– Det otäcka är att de allra flesta inte är några monster utan vanliga människor. Så frågan är: Vad skulle du själv göra i en liknande situation?

Slavenka Drakulic är från Kroatien och har tidigare gett ut två böcker som handlar om Bosnienkriget – men då ur offrens synvinkel.

– Jag tyckte det räckte. Men en ung läsare frågade mig efter ett föredrag i Berlin varför jag inte skrev en bok om förövarna och det fick mig att tänka om. Det var det ena skälet. Det andra var att i den del av världen

som jag kommer ifrån är det ingen debatt om de brott som våra krigsförbrytare begick. De betraktas snarare som krigshjältar.

Följde processerna i Haag

Slavenka Drakulic åkte till Haag, där hon under fem månader följde rättsprocesserna i krigstribunalen.

– Jag fick inte tala med de åtalade men jag kunde se dem och iaktta dem. Jag läste protokoll och lyssnade till vittnesmål. Rättegångarna var trista tillställningar, omständliga och långtråkiga. De hade ingenting gemen-

samt med amerikanska tv-serier där snygga advokater i dyra kostymer raljerar med rappa ordväxlingar.

Det som slog henne var att de åtalade såg så all dagliga ut.

”De var ju vanliga poliser”

– Vad hade jag egentligen väntat mig? Horn? Spetsiga öron? De flesta var ju trots allt vanliga poliser.

Den mest kända fången är Serbiens före detta president Milosevic.

– När jag betraktade honom insåg jag att jag var häpen. Här hade jag den stora förmånen att följa rättegången mot ”Balkans slaktare”, symbolen för ondskan i min livstid, mannen som är skyldig till hundratusentals människors död och ändå kändes det konstigt att se honom i en rättsal.

– Sanningen är nog den att jag inte trodde det var möjligt att upprätthålla lag och rätt i Serbien, särskilt inte i fallet Milosevic. Eftersom jag är upp vuxen i ett auktoritært samhälle har jag uppfostrats med att ledarna är onåbara för rättvisan.

”Inte en fluga förnär” innehåller många ofattbart grymma berättelser om gruppvåldtäkter, massmord på civila och några få exempel på civilt vilkurlage.

– Men det här är inte i första hand en bok om krigsförbrytelser. Det är en bok om psykologin bakom, hur det kom sig att till synes vanliga människor kunde mörda sina grannar som de levt med i vänskap hela livet. Jag är rädd för att folk ska tycka att ämnet är för svårt. Därför har jag gjort den väldigt personlig och blandat in hela min familj.

Mladics dotter tog sitt liv

Ett av de öden som berörde henne starkast är den serbiske generalen Ratko Mladics dotters Anas självmord. Mladic iscensatte massakern i Srebrenica och när hon insåg det sköt hon sig med sin fars pistol.

– Jag kan identifiera mig med henne. Hon kunde inte ställa honom mot väggen eller avkräva honom någon förklaring. Familjen Mladic var en gammaldags patriarkalisk familj och Ana hade fått lära sig att aldrig trotsa sin fars auktoritet. Jag vet hur det är, min pappa var officer i Titos partisanarmé.

– I vår värld gör i regel sådana fäder inte någon skillnad på sina familjer och sina soldater. De sam- talar inte, de ger order. De väntar sig heller inte att få mothugg, framför allt inte i något som rör deras arbete. Jag kunde aldrig sät-

ta mig upp mot min pappa och var tvungen att flytta hemifrån för att komma bort ifrån hans kvävande auktoritet.

” I vår värld gör sådana fäder inte skillnad på sina familjer och sina soldater – de sam- talar inte, de ger order

Ingalill Mosander